

İSLAM ve İLİM

1969, Prof.Dr. Necmettin ERBAKAN

İSLAM VE İLİM

Bu gün size çok önem vermemiz icap eden bir konu üzerinde konuşmak için huzurlarınıza gelmiş bulunuyorum. Bu konunun adını kısa olarak "İslam ve ilim" diye adlandırdık. Bu ismi niçin koyduğumuzu konuşmamızı yaptığımız zaman inşaallah hep birlikte görmek imkân ve fırsatını elde edeceğiz.

Böyle bir konuyu aramızda konuşmaya çok büyük ihtiyacımız var. Çünkü Müslümanlar olarak dünyanın gelmiş geçmiş en büyük düşünce sistemine sahip bulunuyoruz. Fakat bu büyük düşünce sisteminin ve Müslümanların -mücadele suretiyle sevapları ve şerefleri artsın diye- karşılarında daima bâtil fikirler ola gelmiştir. Bu bâtil fikirler, bir Müslüman diyarı içerisinde bizleri, kendi dinimizi, kendi Müslümanlık hakikatlerimizi öğrenemeyecek hale getirmişlerdir. Bakın, ben bugün size dinimizin verdiği hızla yazılmış olan ilmi çalışmaların bazılarında bahsedeceğim. Eminim ki, çoğumuz bu çalışmalar hakkında fikir sahibi değiliz. Niçin? Çünkü kendi kendimizi öğrenmeğe imkân bulamamış bulunuyoruz.

Mevzua girmeden önce, mevzuun ehemmiyeti hakkında bir noktayı belirtmek istiyorum: Bizim düşünce sistemimizde aslında hiçbir noksanımız yoktur. Ancak yetiştirilme tarzımız dolayısıyla yanlış düşüncelere düşebiliyoruz. O da şu: Efendim, ortada bir Müslümanlık var. Müslümanlık bilhassa ahirete, manevi ilimlere, ahlâka ve diğer ilimlere ait bir çok esaslar getirmiş, biz bunları öğrenmişiz, fakat zannediyoruz ki, Müslümanlık dışında başka hakikatler de vardır. Neymiş bu hakikatler? Efendim bakınız el oğlu çalışıyor. Amerikalı Avrupalı ne büyük mamureler meydana getiriyor; aya ve yıldızlara gidiyor. Bu insanların çalışmaları, Kur'an-ı Kerim'e istinat eden ilimler münasebetiyle midir, değil midir? Bunu iddia edecek vaziyette değiliz, diye düşünüyor ve diyoruz ki:

Bunlar böyle güneşin tutulmasını saniyesi saniyesine hesapladıklarına göre, aya şu dakikada gideceğim, deyip o dakikada gittiklerine göre, onların da istinat ettikleri bir hakikat kaynağı var diyoruz. Ve böylece Müslümanlık dışında sanki başka bir hakikat kaynağı olabilmemiş gibi Avrupalıların düşünce sistemine bir pay ayırmağa kalkıyoruz.

Şimdi biz, bu konuşmamızda bilhassa belirtmek isteyeceğiz ki, "Müslümanlık dışında bir hakikat kaynağı olamaz". Peki bu Avrupa'da gördüğümüz adamların yaptıkları işler nedir? Bunlar nereden meydana geliyor? İşte Avrupa'daki insanların düşünce sistemleriyle, yaptıkları çalışmalarla Müslümanlık arasındaki münasebeti belirtmeğe çalışacağız.

Mevzuumuza girerken müsaadenizle önce şöyle bir noktadan başlayalım: Sizinle beraber çıksak dünyanın muhtelif yerlerinde çalışmalar yapılan yerleri gezsek, dışardan baktığımız zaman, "Aman ne büyük binalar, ne büyük köprüler yapmışlar; bu jetlerle, bu roketlerle nasıl uçuyorlar, aya nasıl gidiyorlar? Bu laboratuvar çalışmalarındaki karmakarışık aletler üzerinde nasıl çalışıyorlar" diye hayretle bunları seyrederek. Amerika'da aya giden herhangi bir füzenin hareketini kontrol eden bir gözetleme merkezinde çalışan insanın yanına yaklaşırsak, bu adamın bilgi muhtevası nedir, diye incelemeye başlasak, önce şunu belirtmek lâzımdır ki, bizler öyle bir yetiştirilme tarzının içerisinde konulmuşuz ki: bu laboratuvar da çalışan insanlara ister istemez büyük bir hayret hissiyle bakıyoruz, onları kendimizden çok büyük görüyoruz. Şimdi biz bu büyük görme meselesinin tahliline girişmek istiyoruz. Onun için bu laboratuvar da çalışan büyük âlimlerden bir tanesinin yanına yaklaşırsak ve desek ki: "Beyefendi, siz burda ne yapıyorsunuz?" diyecektir ki, "Ben burada şu füzenin aya gidişini kontrol ediyorum." Nasıl kontrol ediyorsun? "İşte sadece şu aleti kontrol ediyorum" diyecek. Alet nasıl yapılmış, desek, adam bize birtakım formüller yazar. Bu formüllerin baş taraflarına birtakım harflerle rumuzlar koyar. İkimizden deriz ki, bu adam bilmediğimiz ve hiçbir zaman da bilemeyeceğimiz mevzulardan bize bahsediyor. Halbuki bir Müslüman'ın böyle bir durumla karşılaştığı zaman bunları çok büyük bir mesele olarak görmemesi lâzımdır. Laboratuvar da çalışan alime bu işleri nasıl yaptığını sorduğumuz zaman, o da bize bir takım formüller göstermeğe başlayacaktır. Şimdi biz bu formül meselesinin içerisine girip bunlardan ne kastedildiğinin bir hülâsasını yapmak istiyoruz:

Bakın bu adam bize hangi formülden bahsederse bahsetsin, bunun bahsetmiş olduğu formülün şekli ve muhtevası mühim değil. Aslında formül diye yapmış olduğu şeyler, bir takım fikir silsilelerini ve düşünce silsilelerini rumuzlarla yürütmekten başka bir şey değildir. Mesela bu adamın aya füzenin gidişiyle yapmış olduğu hesap ile, mahiyet itibariyle, şöyle bir pencereden aşağıya bir taş alsak bu

attığımız taşın ne kadar zaman sonra yere geleceğini hesaplama arasında bir fark yoktur. Prensipleri itibarıyla niçin mi? Şimdi arkadaşlarımızın çokları bilhassa lise seviyesine kadar mekanik ve fizik dersi okumuş olanlar, biz şu pencereden bir taş alsak aşağıya bu taşın ne kadar zaman sonra düşeceğini hesabını çok iyi bilirler. Bildiğiniz gibi meselâ, şimdi lisede belki arkadaşlarımıza bir soru olarak soruluyor, deseler ki, şöyle on metre yüksekliğinde bir pencere var. Bu pencereden bir taş aldığımızda bu taş yere ne kadar zaman sonra düşer? Hemen arkadaşımız oturup ve o Amerika'da gördüğümüz beyaz gömlekli, makinenin başındaki alime de aynı soruyu sorsak derhal karşımıza bir formül yazar. Bu yazmış olduğu formülde şöyle bir formül gösterir ve der ki, (t) eşittir, der. Asıl bunun ifade etmiş olduğu $H=1/2 GS^2$ formülü olduğu için $S = \sqrt{2M/G}$ (Karaköküdür) şeklinde bir formül yazar ve bu formülde der ki, efendim on metreden mi taşı aşağı düşürüyorsunuz? der. O halde buraya 10 yazacağız, 2 ile çarpacağız, 20

olacak. Yerçekimi 9.81dir. Buna böldüğümüz zaman 2 çıkacak. Karekökünü aldığımız zaman 1,41 çıkacak. Bu taş 10 metrelik bir yerden serbest bırakılırsa, 1,41 saniye sonra aşağıya düşmüş olur. Hakikaten pencereden bir taşı bıraktığımız zaman bir kronometre tutarsak taşın aşağıya tam 1,41 saniyede indiğini görürüz. Şimdi tabii biz bu manzarayı görünce "vay canına, bu adam bu işi biliyor" diyoruz. Bu adamın bildiği şey nedir? Bunu tespit etmeğe kalkarsak, basit bir şeydir. O da şu: Bu hesap yapılırken, "bu hesabı nasıl yaptınız?" diye sorsak bu insana, "nereden çıkardın bu formülü" desek, bize diyecek ki, efendim bu taş buradan aşağıya doğru düşerken herhangi bir anda taşı yer çekiyor. Bir çekim kuvveti var. Kuvvet diye bir şeyden bahsedecek. Sonra diyecek ki, efendim, "taş aşağı doğru inerken bir ivme kazandı. Bu ivmeden dolayı taşın bir atalet kuvveti var. Taş aşağı doğru inerken yerin çekmiş olduğu bu kuvvet yukarıya doğru mevcut olan atalet kuvvetine eşittir." Niçin eşittir, dediğimiz zaman diyecek ki, daima her yerde, nerede karşılaşırsak karşılaşıalım "tesir, aks-i tesire müsavidir." (etki-tepki) Sahi öyle midir? Başlayacak bize misal vermeğe. Diyecek ki, bakın ben şunu böyle itersen bir kilo ile, o da bir kilo ile bu tarafa doğru beni itmiş olacaktır. Ve nereye gidersek gidelim, tesir, aks-i tesire eşittir. Şimdi bugün bütün dünyada her sahada yapılmış olan çalışmalarda hakikaten bu hesapların sonunda, meselâ şu hesapta, bize esas eşitliği veren, "tesir müsa-vi aks-i tesir" diye bir prensiptir. Tesir, aks-i tesire müsavidir (etki tepkiye eşittir). Yani herhangi bir kuvvet daima karşısındaki başka kuvvetlerle dengededir.

Şimdi bu çeşit hesapları incelediğimiz zaman bir taşın düşmesinde "tesir aks-i tesire müsavidir" prensibinden faydalanıyoruz. Başka hesaplarda faydalandığımız başka prensiplerde vardır. Bu prensiplerden önemli bir tanesi "Madde yoktan var edilmez, vardan yok edilmez" prensibi. (Maddenin tahaffuzu prensibi). Diğer bir prensip ise "enerji yoktan var edilemez, vardan yok edilemez" prensibi. Bugün bütün dünyada teknik sahada yapılmış olan çalışmaların hepsinde sonunda kullanılan asıl fikri öz, fikri muhakeme, asıl formülde hesabın temelini teşkil eden düşünce aslında işte bu üç düşünceden ibarettir. Bugün hiçbir fizik, hiçbir kimya, hiçbir mekanik meselesi yoktur ki, bu üç prensip vasıtasıyla hesaplanmamış olsun. Bunun dışında başka bir prensip yoktur. O halde bizim karşılaştığımız olduğumuz herhangi bir Batıl ilim adamı bir hesap yapıp da bize bir marifet gösterdiği zaman bilelim ki, bu marifetin altında ve arkasında yatan asıl insan oğlunun fikri yapısı, düşüncesi, onun yapmış olduğu hesapların hepsini sıksak yere üç tane damla düşer: Biri "Tesir, aks-i tesire eşittir" prensibi. İkincisi "madde yoktan var olmaz, vardan yok olmaz" prensibidir. Üçüncüsü de "Enerji yoktan var olmaz, vardan yok olmaz" prensibidir. Bu üç prensibe istinaden bu hesaplar yapılır.

Şimdi bu hesapları yapıp bir takım neticeleri ortaya koyan âlime desek ki, "beyefendi sen bu hesapları yaparken bir takım tabirlerden bahsediyorsun. Kuvvet diyorsun, enerji, madde diyorsun. Nedir bu söylediğin şeyler?" Batılı bir âlim bütün bu hesapları yaptığı halde kuvvetin ne olduğunu, enerjinin ne olduğunu, maddenin ne olduğunu bize tarif edemiyor. Bu mefhumları alıyor, kullanıyor da, bunlar nedir, dediğimiz zaman anlatamıyor, gösteremiyor. Neden gösteremiyor? Bakınız, mesela madde dediğimiz zaman, efendim insan maddeyi gösteremez olur mu? Nedir madde? işte şurada masa, direk v.s. Görüyor madde işte budur. Mesele ilmi açıdan bakıldığı zaman bu kadar basit değil. Madde nedir dediğimizde şu masadır, diye bize gösterdiği takdirde acaba bu masa nedir? Diye bir incelemeye başlayacak olursak masanın üzerine çok büyük bir mikroskopla yaklaşmaya başlayalım.

Maddenin ne olduğunu anlamak için, ilk önce masanın üst yüzeyinden birtakım pürüzler görürüz. Sonra bu pürüzlerin içerisine girdiğimiz zaman, ayağı nebattan yapılmış bir ahşap masa ise bu nebatın hücrelerini görürüz. Bu hücrelerin içine yavaş yavaş girdiğimiz zaman hücrenin kendi içerisinde birtakım organik maddeler ve bu organik maddelerin de birtakım moleküllerden yapıldığını görürüz. Bu moleküllerin içerisine bir elektron mikroskopu ile bakacak olursak, bir de bakıyoruz ki, maddenin içindeki bu en küçük parça dediğimiz molekül bir takım atomlardan yapılmış. Atom nedir deyip atomun içerisine girdiğimiz zaman görüyoruz ki, atom bizim güneş ve etrafında dönen yıldızlara benzeyen bir yapıya sahip. Merkezinde tıpkı güneş gibi bir merkezi kısım vardır. Buna proton deniyor. Bunun etrafında dünyanın ve diğer yıldızların dönüşü gibi bir takım elektronlar dönüyor. Tıpkı dünya ve diğer

yıldızlar güneşin etrafında nasıl dönüyorlarsa şu masanın içerisindeki her bir atomda da bu dönmeler var.

Peki, bu atom dediğimiz şey nasıl bir şeydir? Elektron mikroskobu ile gelip bunun içerisine girdiğimiz zaman, şimdi nasıl bir güneşi dünyadan pek çok uzaklarda görüyorsak, bunun gibi atomun protonu ile elektronu arasında (yani güneş ile arzı arasında) da çok büyük bir boşluğun olduğunu görüyoruz. Öyle ki, biz dünya ile güneşin arasını on bin tane dünya koyarsak güneşe erişiriz. Halbuki atomun içerisinde elektron ile protonun arasına yani oradaki dünya ile güneşin arasına yüz bin tane koyduğumuz zaman erişiriz. Bunun manası şudur:

Biz şuradan madde diye her tarafını dolu olarak görmüş olduğumuz cismin içerisine gittiğimiz zaman bir boşlukla kalıyoruz. Biz dolu zannediyoruz. Halbuki bunun aslı dolu değil. Ya neymiş? Boşluk. Ama ne boşluğu? Efendim işte bir elektron var, bir de proton var madde dediğimiz şeyin içerisinde. Ve bunların arasında da arz ile güneşin arasındaki boşluğun daha on misli büyük boşluk var. Biz bunu dolu zannediyorduk. Evet dışarıdan baktığımız zaman dolu zannediyoruz. Çünkü içerisini göremiyoruz. Görme kabiliyetimiz yetmiyor. Bunun içerisinde boşluk var.

Şimdi bu Amerikan laboratuvarında bize o hesaplarla fiyaka yapan insanı getirip de mikroskopla bu boşluğun içerisine soktuğumuz zaman, "beyefendi sen demin hesaplarında maddeden bahsettin. O halde nerede bu madde?" dediğimiz zaman, bu insan bu boşluğun içerisine gelip kayboluyor. Çünkü bunun içerisindeki elektron ve proton dediği şeyin kendisinde aslında bir ağırlık veya herhangi bir şeyi olan bir şey değil. Dünyadaki bütün altınların hepsini eğer atomların içindeki boşlukları çıkartacak kadar bunları sıkabilirsek, ancak bir yüksüğün içerisine doldurur. Dünyadaki bütün altınlar bir ucu Lizbon'da olursa öbür ucu Sibiryaya kadar uzanan bir katarı doldurur.

Düşünün bütün Avrupa'yı boydan boya kat edecek bir katarı doldurur. İşte bu katarın içerisini dolduran bütün dünyadaki altın madenin molekülü ile atomu arasındaki mesafeyi sıkığımız zaman bütün bu kadar altını bir yüksüğün içine sığdırmak mümkündür. Yani bizim gördüğümüz, altın gibi en ağır bir madde dahi büyük boşluklardan meydana geliyor. İşin içerisine gelip girdiğimiz zaman orta yerde madde diye bir şey kalmıyor. Hatta diyor ki, "Efendim bu kenardaki elektron aslında yoktur." Ya ne varmış? Şöyle bir şey varmış: Yeni modern düşüncelere göre burada elektron yok. Şöyle bir dalga var. Bu dalga böylece dönüyor. Bir madde yok diyorlar. Nasıl bir dalga? Meselâ şu salonun şu ucundan buraya kadar bir ip gersak şuradan bir dalga versek bu ipe. Bu dalga buradan oraya kadar yürür gider. İşte siz elektron dönüyor diye kabul ediyorsunuz. Halbuki aslında dönen elektron değildir. Dönen neymiş? Dönen bu dalgadır. Madde diye bir şey yoktur.

O halde bugün Batı, bir takım hesaplar yapıyor, bir takım işler görüyor gibi gözüküyor. Ama kendisinin kullanmış olduğu mefhumların ne olduğunu kendisi bilmiyor. Bugün Batıdaki bir insan madde nedir bilmez. Batıdaki bir insan enerji nedir bilmez. Batıdaki bir insan kuvvet nedir bilmez.

Niçin bu mevzu üzerinde duruyoruz? Muhterem kardeşlerimiz, bu mevzu üzerinde şunun için duruyoruz. Şimdi mevzu-muzu biraz inkişaf ettiriyoruz.

Müslüman kardeşlerimiz, yarım batı ilimlerini okumuş insanlarla karşılaştıkları zaman bunların istihfaflarıyla karşılaşılıyor. Bu insanlar Müslümanları küçük görmeye kalkışıyorlar. Kendi küçüklüklerini bilmedikleri halde, ben bu akşam size Müslümanları küçük gören insanların kendilerinin küçük olduğunu ispat etmek için huzurunuzda geldim.

Şimdi bakınız, yarım yamalak tahsil edip gelmiş, Müslümanlığı küçük görmeye kalkıyor. Niçin? Efendim dünyada ilim var, fen var diyor. Nedir senin ilim dediğin? Bak aya gidiliyor, yıldızlara gidiliyor. Gel bakalım aya yıldızlara hangi hesaplarla gidiliyor? Onun bunların hiç birinden haberi yoktur. Bir an için olsa dahi bu hesaplar nereden çıkmış deseniz, hesabın nereden çıktığını bilmez. Bildiği takdirde buraya gelmeye mecburdur. Diyecek ki, bir takım prensipler var. Bu prensipleri biz tecrübelerle tespit ettik. Bu prensiplere inanıyoruz. Bu prensiplere istinaden hesaplar yapıyoruz. Nedir bu prensipler? İşte "Tesir aks-i tesire eşittir. Madde vardan yok olmaz, yoktan var olmaz." Peki senin bu madde dediğin nedir? Enerji ve kuvvet dediğin nedir? Dediğimiz zaman bize karşı, o büyük pozları takınan insanlar bunların ne olduklarını izah edemezler, burada takılıp kalırlar. Niçin? Çünkü onlar asıl ilim nedir onu bilmezler. Bu basit tatbikatı ilim zannederler. Halbuki onların gelip tıkanıkları bu yer var ya, ilim ondan sonra başlar aslında... Sen madde nedir bilmeden gelip de ne yapıyorsun bizim karşımızda? Sen enerji nedir, kuvvet nedir bilmeden gelip de ne yapıyorsun burada? Madde dediğiniz şey var mı yok mu? Daha bunu orta yere koyamıyorsun. Bak biriniz böyle söylüyor, biriniz böyle söylüyor. Biriniz diyor ki, "Evet madde vardır. Öbürünüz hayır madde yoktur, bu bir dalgadır, şudur, budur diyor." Şimdi bunların en büyük yetmişmişlerinden bir tanesinin ismini iştmişinizdir: Einstein (Aynştayn) adlı Yahudi âlimi... Bir Yahudi âlimi olan Einstein bütün bu meselelerle senelerce uğraştıktan sonra ömrünün sonlarında şunları söylemiştir: "Ben ömrümde uzun müddet, hakikaten bu madde ile enerji ile, kuvvetle uğraşıp bir sürü hesaplar yaptım, ama bütün ömrüm boyunca bunların ne olduğunu anlayamadım. Hatta size bir şey söyleyeyim. Acaba biz hesaplar yaparken madde, enerji, kuvvet gibi mefhumları

kullanacağımıza bunların yerine başka mefhumları kullanmış olsaydık, acaba daha mı kolay hesap yapardık? Bunu da bilemiyorum. Yalnız hissettiğim bir şey var, o da böyle enerji, madde, kuvvet diye birbirinden ayrı üç mefhum olmadığıdır. Ben bu işte bir tevhit hissediyorum. Bir tek mefhum olsa gerek ki, bu bazen enerji haline, bazen de madde haline giriyor; bazen kuvvet haline giriyor. Fakat bunun ne olduğunu hissediyorum ama bir türlü bulamıyorum" diyor. Nitekim atom parçalandığı zaman madde enerji haline geliyor. Yine enerjiyi bir yerden toplamak mümkün olduğu takdirde ondan da madde meydana geliyor. O halde madde nerede? Enerji nedir? Asıl olan bunların hangisidir? Diye sorduğumuz zaman bugün Batı ilmi bunun en fazla yetişmiş olan âlimlerden meselâ Einstein, cevabını veremiyor. Ve bu cevap verememe karşısında, kendi durumlarının bir çıkmaz içinde olduğunu kendileri itiraf ediyor. Hani gelip de bir Müslümana yukardan bakan bir insan var ya, o insan bilmelidir ki, kendisinin bir varlık olarak istinad etmiş olduğu Batı ilmi, bugün gelmiş, bir çıkmazın içine saplanmış. Bir tikanıklığın içerisinde. Bu tikanıklık, mefhumların ne olduğunu bilmemekten ileri geliyor. Daha başka şeyden de ileri geliyor. Meselâ Batılı insan bu prensipleri tatbik etmek suretiyle hesap yapmak istediği zaman, bugün hesapları da yapamıyor. Bir çıkmazın içerisinde. Biz üniversitede doktoralar yaptırıyoruz. Bütün diğer Batı memleketlerinde de doktoralar yaptırılıyor. Yaptırmış olduğumuz doktoralarda birazcık karışık bir mesele olduğu zaman bu meseleleri biz halledemiyoruz. Bunları çok defa bu açıklığıyla söylemezler. Karşınıza gelen bu insanlar; fakat bunları biz aramızda itiraf etmeğe mecburuz. Şimdi şu anda ben çok arzu ederim ki, Batı üniversitelerinde doktoralar yaptırmış bir ilim adamı karşımızda olsa da, bu meseleyi biz onlarla münakaşa etsek, siz aramızda hakem olsanız. Diyorum ki; "Batı bugün yapmış olduğu hesapların, kullanmış olduğu mefhumların ne olduğunu kendisi bilmez, bu bir. İkincisi bu hesapları yaparken bir çıkmazın içindedir. Batının hesap ve riyaziye imkânları, bunları çözmeğe yetmez." Peki ne yapıyorsunuz siz bu doktora çalışmalarınızda? Bakın, ben size anlatayım ne yapıyoruz. Meselâ farz edelim ki, doktora çalışmalarımızda şuradan bir gemi gidiyor, bu geminin arkasında acaba nasıl dalgalar meydana gelecek? Bunu hesaplayın deseler, şimdi bizim üniversitelerimizde ilim diye yaptığımız şey şudur: Bu gemiyi yürütüyoruz, geminin arkasındaki dalgaların, bir modelin üzerinde fotoğraflarını alıyoruz. Bakıyoruz ki; şöyle dalgalar meydana geliyor, geliyoruz masa başında biz bunu hesaplayacağız diyoruz. Hesaplamak için yaptığımız şey, şu üç tane prensibi formüllerle yazmaktır. Yazdıktan sonra diyoruz ki. Bunları çöz bakalım, hallet. Çözemiyoruz, yani muhakeme silsilesini yürütemiyoruz, iyi mefhumlar seçmediğimiz için bir yerde tikanıp kalıyoruz. Bundan sonra bir takım kolaylıklar yapıyoruz. Ama bu kolaylık ilim değildir. Bu kolaylık bir ressamın resim yapması gibi hususlardır. Üzerinde şu önemli değildir, bu önemlidir diye hesapları kendi elimizde oynayarak o fotoğrafını almış olduğumuz şekle benzetmeğe çalışıyoruz. Ve istiyoruz ki, daha önce fotoğraftaki şekil buradaki hesabın neticesi olarak meydana gelsin. Neden böyle bir çalışma şekline giriyoruz, çünkü bu prensipleri, kullandığımız mefhumları çözmek için matematik bilgimiz yetmiyor. Çünkü bizim meseleleri çözmek için içerisine girmiş olduğumuz yol çıkmaz bir yoldur. Batıdaki ilimleri siz bugün aya füzeyle gittiğine bakmayın, ilim sahasındaki çalışma itibarıyla bir çıkmaz noktanın içerisine gelip saplanmış Batı.

Şu misaller ile bize her zaman karşımızda, Müslümanlığın karşısına bir kuvvetmiş gibi gösterilmek istenen Batının bütün içinin, özünün ortasında ne var? Bunu açıklamak için bunları size anlattım. Bizim karşımızda birtakım fiyakalı duruşlar takınarak, bunların arkasından "efendim bu hesaplar yapılır, siz bilmezsiniz" diyenler aslında kendi kullandıkları şeyleri kendileri bilmezler ve girmiş oldukları yolda bir çıkmaz yoldur. Peki ne olacak? Şu çıkmaz yoldan çıkmanın mümkün olup olmadığı meselesini görüşmek için Müslümanlığın bu ilimlere nasıl baktığı meselesini, incelememiz gerekir. Bakın bu formüllere ve bu hesaplara Müslümanlar nasıl bakıyorlar? Bunun için önce bu batılı adamın birtakım fiyakalarla kullanmış olduğu şu formüllerin, bütün şu bilgilerin sahibi kimdir? Önce bunu araştıralım. Şu Batılı adam, ne biliyorsa getirsin hepsini üst üste yığsın karşımıza. "Ben şunu biliyorum" desin. Bunların hepsini üst üste koyalım; bunun bir boyu var, şu kadar. İşte onun bildiğinin hepsi bu kadardır. Hepimiz iyi biliriz; insanların bütün bilgisini toplasak Cenabı Hakk'ın sonsuz ilmi muvacehesinde denizdeki bir noktayı dahi tutmaz. Onun için bu adamın böyle bir fiyaka yapmaya aslında hakkı yok.

O kulluğunu bilse Cenabı Hakk'ın ilminin genişliğini takdir ve tasavvur edebilse o pozların hiç birini yapmaz. Cenabı Hak'tan sadece kendisine daha fazla ilim vermesini niyaz eder. Ve bunun bilgilerinin hepsini toplayıp üst üste koyalım, meselâ şu kadar bir boy atmış olsun bu. Şimdi bu bilginin sahipleri kimdir? Bu bilgi nasıl meydana gelmiştir? Bunu incelememiz gerekir. İnsanlığın bugün sahip olduğu bilgilerin hepsinin insanlık tarihinde bir biri üzerine eklene eklene meydana geldiğini biliyoruz. Bugün elimizdeki yazılı vesikalar beş bin sene öncesine kadar gidiyor. Ondan öncesine ait bir yazı olmadığı için acaba daha önce insanlar neler biliyorlardı? Bu hususta bir bilgimiz yok. Onun için şimdi bugünkü durumdan geriye doğru gidelim ve insanlığın beş bin senelik tarihinde acaba ilim nasıl gelişmiş onu incelemeğe bakalım.

İlk insanı sıfır kabul edelim. Şimdiye kadar geçen beş bin senede insanlığın bilgisi acaba nasıl gelişmiş? Beş bin sene önceki insan, ilk insan, taş devrinde, mağarada yaşıyor. Ateş nedir henüz bilmiyor. Yavaş yavaş Cenabı Hak insanlara zeka vermiş, akıl vermiş, birtakım nimetler vermiş, insan diğer mahluklardan farklı bir yaratıktır. Diğer hayvanlar meselâ bir aslan, maymun vs. muayyen kabiliyetlerle teçhiz edilmiş. Fakat insanlardaki zekâ bunlarda yok. Meselâ bir insan karşısındaki hayvana bir taş atacağı zaman bu taşın ne büyüklükte olması lâzım ki o hayvanı devirebilsin, bunu akıyla takdir edebiliyor. Hayvan, karşısındaki düşmana ne büyüklükte ve ne atacağını akıl edemiyor. Ama Cenabı Hak insanlara akıl vermiş, başka nimetler vermiş. Bu nimetler sayesinde muhtelif şeyleri takdir etmeğe başlamış. İnsanlık tarihinde bilgi bakımından mühim bir husus, ateşin öğrenilmesidir. Belki insanlar yanardağların lavlarını gördüler; tahtaları, taşları birbirine sürdüler, ateş yaktilar. Bunun nasıl olduğunu bilmiyoruz. Ama insanlık yavaş yavaş ateşi öğrendi. Bundan sonra insanlar muhtelif tarihlerde muhtelif şeyler öğrendiler. Öğrene öğrene bugüne kadar geldiler. İlk insanın bilgisini, ilk çağdaki insanın bilgisi olarak söylemekten çekiniyorum. Çünkü Âdem (a.s)'ın bilgisinin ne olduğunu biz bilmiyoruz, ilk insanları biliyoruz, taş devrinde yaşayan insanların bilgisini biliyoruz.

Acaba beş bin senelik insanlık tarihinde, ilk noktadan zamanımıza kadar insanlar bu günkü bilgilerini nasıl elde ettiler? Tabii olan izah, insanlar bu günkü bilgilerini zamanla öğrene öğrene merdivenden çıka çıka elde ettiler, demek olacaktır.

Fakat ilimler tarihinde yapılmış olan incelemeler gösteriyor ki, insanlar ilk bilgilerinden bugünkü bilgilerine böyle basamak basamak muntazam bir merdiveni çıkarmış gibi gelmemişlerdir. Ya nasıl gelmişlerdir? Bunu incelediğimiz zaman şöyle bir gelişme görüyoruz: ilk devrin insanları yavaş yavaş bilgi sahibi olmuşlardır. Bir yere gelmişler, bu yerden sonra birden bire artmış. Ondan sonra bu artış yine yavaşça cereyan etmiş, insanlık tarihinde bilgilerin birden bire arttığı başlangıç nokta neresidir? İki tane mühim nokta var (B ve C noktaları). Nerelerdir bu yerler? Bugünkü ilimler tarihi diyor ki, insanlar bilgilerin artmaya başladığı birinci nokta asr-ı saadettir. Bu nokta 7. asra rastlıyor. Asr-ı saadette insanların ilimleri birden bire artmaya başlıyor. Nereye kadar gitmiş? (C) noktasına kadar gitmiş. Burası miladi 14. ve 15. asır (Hicri 7. ve 8. asır)

İlim tarihindeki tetkikler, insanlığın bilgisinin bu şekilde geliştiğini gösteriyor. Bu iki noktadan biri (B) Müslümanlığın ilmi bütün insanlardan teslim alıp inkişaf ettirmeğe başladıkları tarihtir. Diğer nokta (C) Haçlı seferlerinden sonra, Rönesans'ta Avrupalıların ilimleri Müslümanlardan aldıktan sonra yürütmeğe başladıkları tarihtir. Binaenaleyh insanlık tarihinde Asr-ı saadetten Rönesans'a kadar geçen yedi asırlık bir devir var ki, bu devirde bütün insanlığın ilimlerini, Müslümanlar inkişaf ettiriyor. Tetkikler gösteriyor ki, bugünkü insan bilgisinin en aşağı yüzde 60-70 ini Müslümanlar inkişaf ettirmişlerdir. Bunun mânası ne demek? Bize poz yapan, şu karşımıza gelip de Müslümanları küçük görmeğe kalkan insanın ilminin yarısından fazlasının sahibi Müslümanlardır. O insanın bu tavrı takınması sadece bunları bilmediğinden dolayı. Acaba hakikaten böyle midir? Yani hakikaten Müslümanlık devrinde, bu ilimlerin inkişafı bu derece yükselmiş midir? Bunun tetkikine geçmeden önce sizlere şu iki noktaya ait üçer hususiyet söylemek istiyorum. Bakınız asr-ı saadette Müslümanların ilme yapmış olduğu hizmet nasıl olmuştur? Rönesans'ta Avrupalıların Müslümanlardan ilmi alışını nasıl olmuştur?

Bizim karşımıza gelmiş olan insanlar sadece, Batı ilmi diye bir şey vardır, sizin bundan haberiniz yoktur demekle kalmazlar, ayrıca bir takım İslâm düşmanı müsteşriklerin kendilerine öğrettikleri birtakım yanlış fikirlerle de doludurlar. Ve bunlar ne derler biliyor musunuz? Müsteşriklerin şu sözlerini tekrar ederler: "Müslümanların ilme aslında sizin büyüttüğünüz kadar hizmeti olmamıştır. Onlar eski Yunan'da, eski Hindistan'da, eski Mısır'da bulunan ilimleri almışlar, öğrenmişler, insanlık sevk-i tabiisiyle bunları da bir miktar inkişaf ettirmişler ve ondan sonra bu ilmin sahibi olan Avrupalılara getirip tekrar teslim etmişlerdir" derler. Bu külliye yanlıştır. Müslümanlar hakikaten eski Mısırlıların, eski Yunanlıların, ve eski Hintlilerin ilimlerini inceleyip almışlardır. Fakat bu alışı, üç mühim hususiyet vardır:

1) Bu ilmi, bu bilgiyi kimin kitabından aldıklarını açıklamışlardır. Demişlerdir ki, "Biz Batlamyus'un kitabında okuduk, biz Öklid'in kitabında okuduk, böyle diyor; biz Pisagor'un kitabında okuduk, şöyle diyor" diye daima aldıkları kaynağı belirtmişlerdir.

2) İslâm âlimleri bu eskilere ait kitapları okuyarak bilgilerini alırken bunları ezbere almamışlardır. Bunları hemen kabul de etmemişlerdir. Bu bilgileri tashih etmişlerdir.

3) İslâm âlimleri Yunanlılardan, Mısırlılardan, Hintlilerden ilmi alırken kendileri yüksek seviyede bulunup, aldıkları milletler aşağı seviyede bulunuyorlardı. Yani aşağıdan yukarıya doğru almışlardır. Bu ne demektir? Şimdi bunu size açıklamağa çalışalım. Üçüncü hususiyetle Müslümanlar kendinden önceki ilmi alırken aşağıdan yukarıya doğru almışlardır. Buna mukabil Haçlı seferleri yayılıp da Avrupalılar Müslümanlarla temas ederek onlardan bir takım ilimler almaya başladıkları zaman da üç hususiyet göze çarpmaktadır:

(a) Avrupalılar bu ilmi kimden aldıklarını katiben söylememişlerdir. Müslümanların kitaplarını okumuşlar, fakat kimin kitabından hangi bilgiyi aldıklarını kendi kitaplarında zikretmemişlerdir. Diğer Avrupalılar bu kitapları okudukları zaman, o adam bunu kendi yazmış zannetmişlerdir. Böyle bir takım yanlış yere büyütülmüş insanlar var Avrupa'da. Bizim kitaplarımıza bugün bu isimler gelip geçmiştir. Biz bu prensipleri onların bulmuş olduklarını zannederiz. Oysaki onlar bu prensipleri Müslümanların kitaplarını okuyarak almışlardır. Acaba böyle midir? Bunların ispatı için size misaller arz edeceğim. Yalnız önce şu hususiyetleri bitirelim.

(b) Avrupalılar, Müslümanlardan ilmi alırken bu ilimleri anlamadan almışlardır. Bizim bugün büyük gördüğümüz Avrupalı muhterem insanlar nasıl anlamazlar, nasıl olur efendim? Şimdi misaller vereceğim. Hep beraber göreceğiz, anlamadan aldıklarını.

(c) Avrupalılar, Müslümanlardan ilimleri alırken kendi seviyeleri bu ilimleri almaya müsait değildi. Yani Avrupalılar, Müslümanlardan ilimleri alırken yukarıdan aşağıya almışlardır. Müslümanlar yukarıdaydı, Avrupalılar aşağıdaydı. Ne bakımdan Müslümanlar yukarıdaydı? Avrupalılar, bu ilimleri alırken önce lisansları bu ilimleri almağa müsait değildi. Müslüman kitaplarındaki mefhumları kavrayamıyorlardı.

14. asırda tercüme ettikleri bir kitaptaki mefhumları ancak 18. asırda anlamağa başlamışlardır. Yani dört asır sonra. Bazı ilimler ise beş asır sonra anlamışlardır.

Muhterem Kardeşlerim, özetle, Müslümanlar başkalarında ilmi alırken bunu kimden aldıklarını bildirmişlerdir. Bu ilimleri, olduğu gibi almamışlar, yanlışlarını düzeltmişler, tashih etmişlerdir. Bilgiyi aldıkları milletlerden daha yukarı seviyede idiler. Kimden ne aldıklarını zikretmemişlerdir. Bu aldıklarını anlamak için de çok asırlar harcamak mecburiyetinde kalmışlardır.

Şimdi biz, bunları burada aramızda rahatlıkla konuşuyoruz. Fakat mühim mesele, İslâm düşmanı müsteşriklerin karşısında bunları konuşmak ve onlara bu meseleyi kabul ettirmek. Onun için bu konuşmuş olduğumuz hususların hakikate uygunluğunu ispat etmek mecburiyetindeyiz.

Bakınız, bu hususiyetlere ait bazı misaller vermeğe çalışalım. Şimdi ortaya daha büyük bir iddia koyuyorum. Diyorum ki, bugün Batılının ilmi dediğimiz Fiziği, Kimyayı, Matematiği, Astronomiyi, Tıbbı, Tarihi, Coğrafyayı ve hattâ bugünkü ilimlerin hepsini Müslümanlar kurmuşlardır. Bu tabii çok büyük bir iddia... Fakat bu iddianın ispatına hazırız.

Bakınız, meselâ en mühim mevzulardan bir tanesi, aya, yıldızlara gitme konusudur bugün, değil mi? Bu aya, yıldızlara gitme konusu bizim astronomi dediğimiz yıldızlar bilgisine ait bir husustur. Diyorum ki biz, astronominin kurucusu Müslümanlardır. Kimdir bu Müslümanlar? Size bunlardan sadece birkaç tanesinden bahsedeyim: Meşhur İslâm âlimlerinden el-Battanî isimli büyük bir astronomi âlimi, yani feza ilmi âliminden bahsetmek istiyorum. El-Battanî kimdir? İçinizde bilen var mı? Belki bazılarımız bunun ismini işittik. Bizim kendi alimlerimiz maalesef bize öğretilmemiştir. Çoğunuz Batlamyus'un ismini işitmişizdir. (Ptoleme veya Batlamyus diye..) Niçin? Çünkü bizim kitaplarımız bu ismi yazar. El-Battanî'ye gelince ismini bile zikretmez. Neden? Çünkü bizim kitaplarımız birtakım taraf tutan Batılıların kitaplarından tercüme edilmiştir. Halbuki Ptoleme (Batlamyus), nerede, el-Battanî nerede? Bakın bunların arasındaki farkı size açıklamaya çalışayım: El-Battanî kendisinden önceki Mısırlı âlim Batlamyus'un güneşin fezada bulunmuş olduğu yerden aynı yere tekrar gelmesi için, yani bir senelik bir zamanın geçmesi için bizim bugünkü tabirimizle arzın kendi etrafında 260 defa dönmesi lâzımdır, dediğini, yani bir seneyi 260 gün zannettiğini görüyor. El-Battanî, Batlamyusun düşüncesinde yanlış olduğunu, bir senenin 365 gün, 5 saat, 46 dakika, 22 saniye olduğunu söylüyor. Şimdi müsteşrik, bize el-Battanî ile Batlamyus arasındaki farkın basit bir fark olduğunu iddia edebilir mi? Şu görmüş olduğumuz rakam bugünkü en hassas ölçü aletleriyle yapılmış olan ölçüye nazaran bir senenin hakiki müddeti bakımından sadece 2 dakika ve 24 saniye kadar farklı bir miktardır. El-Battanî, senenin uzunluğunu bu kadar hassas bir şekilde ölçüp ortaya koymuştur. Peki, bir seneyi 260 gün zannetmenin durumu nedir? Bir seneyi saniyesine kadar bildirmenin durumu nedir? Evet bu farklar başka sahalarda şimdi göreceğimiz gibi devam edecek. Niçin? Çünkü Müslümanlar ilmi ellerine almış, bu tarihlerden sonra Batlamyus eski devirlerde kalmış olan bir insandır.

Eski Mısırlılar Akdeniz'in genişliğini, yani, meselâ Mersin'den İskenderiye'ye kadar olan mesafeyi bugünkü hakiki mesafenin yirmide biri kadar zannediyorlardı. Yani Ankara ile Konya'nın arası 260 kilometre. Onlar Ankara ile Konya'nın arasını 10 kilometre zannediyorlardı, iş İslâm âlimlerine gelince Akdeniz'in hakiki genişliğini ilk defa İslâm âlimleri ölçmüşlerdir. Nasıl ölçtüler? Abbasiler devrinde Halife Me'mun, "Ben Akdeniz bölgesindeki Müslüman toprakların kadastrounu çıkartmak, herkesin hakkını tespit etmek istiyorum. Bana bütün Akdeniz boyundaki İslâm diyarlarının ölçülerini kesin olarak çıkartıp getireceksiniz." dedi ve bu işi âlimlerine vazife olarak verdi. İslâm âlimleri o zamanki imkânlarla göre Akdeniz'in genişliğini ölçmek için şöyle bir yol takip ettiler: Akdeniz'in kenarında sahilde kurulan bir şehirden ölçüye başladılar. Yüksek bir tepenin üstüne çıkıyorlar, o tepeden itibaren görebildiği kadar, ileriki mesafeye bakıyor. Şimdi çıkmış olduğu tepenin denizden yüksekliğini ölçüyor.

Güneş batarken tepeden o zamanki aletlerle aradaki açığı ölçüyor. Daha açık bir misal üzerinde

konusursak, meselâ Konya'da bir tepeye çıktık. Bakıyoruz, Kulunun orda güneş batıyor. Güneşin orda kaç derecelik bir zaviye ile battığını ölçüyoruz. Bulduğumuz tepenin yüksekliğini ölçüyoruz. Bu yüksekliği ve bu zaviyeyi ölçtüktükten sonra aradaki mesafeyi hesapla buluyoruz. Yani Kulu'dan Konya'ya kadar olan mesafeyi hesaplıyoruz. Nasıl hesaplıyoruz? Sırf bunu hesaplamak için bizim bugün trigonometride kullandığımız sinüs, kosinüs, tanjant, kotanjant mefhumlarını icat ederek hesaplıyoruz. Bu mefhumları ilk defa bulan Halife Me'mun zamanındaki Müslüman âlimlerdir. Bunlar bu mesafeyi hesaplarırken karşısındaki açının sinüs ve kosinüsünü hesaplıyor ve bu hesaplar vasıtasıyla mesafeler ölçülüyorlar. Şimdi bu sinüs meselesi üzerine tekrar döneceğiz. Sadece bütün Akdeniz'in genişliğini nasıl ölçtüklerini arz edeyim. Buradan gidiyor, Kulu'daki tepeye çıkıyor; oradan da Ankara istikametine bakıyor. Ara yerdeki mesafeyi ölçüyor, böylece tepelere çıka çıka şehirler arasındaki mesafeleri ölçer. Önce Akdeniz'in bütün uzunluğunu hesaplıyor. Bu suretle bulmuş oldukları uzunluk Akdeniz'in bugün bildiğimiz uzunluğunun kendisidir. Eski Mısırlıların Akdeniz'in uzunluğunu bugünkünün yirmide biri kadar zannetmelerine rağmen Müslüman âlimleri işi ele alınca o günkü imkânsızlıklara rağmen hakiki mesafeyi hesaplayabiliyorlar.

Şimdi bu sinüs meselesine gelelim. Trigonometri okuyan nispeten yaşlı kardeşlerimiz, ağabeylerimiz burada bilirler ki, eskiden trigonometri dersi okunurken sinüs, kosinüs kelimeleri yerine ceyp, taceyp kelimeleri kullanılırdı. Bizim otuz sene önce yazılmış lise kitaplarında bunlar ceyp, taceyp olarak geçer. Ceyp kelimesi arapça bir kelimedir. İlk defa halife Me'mun zamanındaki Müslüman âlimleri mesafe ölçerken bu kelimeyi kullanmışlardır. Bu uzunluğu o zamanki insanlar cebe benzetmişler ve buna bizim türkçede cep demek olan ceyp demişlerdir. Hesaplarında, kitaplarında "ceyp aşağı, ceyp yukarı" diye bir sürü hesaplar yapmışlardır. Şimdi bu kitapları Haçlı seferlerinden sonra Avrupalılar almışlar, bakmışlar ki, bunlar Akdeniz'in genişliğini fevkalâde doğru bir şekilde ölçmüşler. Bunu nasıl yaptıklarını ve hesaplamalarda ceyp gibi kullandıkları tabirleri anlamamışlardır. Bu hesapları anlamadan lügati açmışlar, Arapça'daki ceyp kelimesinin Lâtince karşılığı olan (sinüs) kelimesini kullanmışlardır. Avrupalılar buna (sinüs) dedikleri için, biz de her şeyimizi Avrupalılardan aktarmağa kalktığımızdan bugün kendi mekteplerimizde kendi bulduğumuz ilimlerin adlarını onların anlamadan kullandıkları kelimelerle okutuyoruz. Onun için sinüs, kosinüs tabirlerini kullanıyoruz. Halbuki bunları bulanlar Müslümanlardır. Malın sahibi Müslümanlardır. Avrupalı bizden bunu anlamadan almış, bizde anlamadan onlardan alıyor.

Bakın Müslümanların yaptıkları sadece bunlardan ibaret değildir. Müslümanlar bugünkü coğrafyada bildiğimiz arz daireleri arasındaki mesafeleri ölçmüşlerdir. Halife Me'mun zamanında, Harran ovasında, bizim Türkiye de bulunan bir kaza ile Irak'ta bulunan diğer bir şehir arasındaki mesafelerin fiilen ölçülmesi ve mesafelerde güneş bölgelerine ait yapılan hesaplarla tespit edilmiştir. Arz daireleri arasındaki miktar bugünkü bilgilerimize göre 111.000 kilometredir. Daha Halife Me'mun zamanında bunun 111.000 km. olduğu hesaplanarak ortaya konulmuştur.

Mesele bundan ibaret değildir, Müslümanlar, bu ilimler arasında sinüs, kosinüs v.s. bulduktan başka bunların tablolarını da yapmışlardır. Sinüs cetvelini bugün mekteplerde kullanıyoruz. Hattâ bu cetvellerin çokları tercüme edilmiştir. Tercüme edilen kitaplara bakarsak, İngiltere'de, Fransa'da, Almanya'da basılmış kitaplardır. Ve biz zavallı insanlar olarak bugün zannederiz ki bu kitapların içindeki hesapları ilk defa yapanlar Avrupalılardır. Halbuki ilk defa trigonometri cetvellerini Müslümanlar hazırlamışlardır. Hem de öylesine hassasiyetle. Büyük Müslüman âlimlerinden Horasanlı Gıyasettin Cemşîd, "Risâletü'l-Muhitiyye" adlı kitabında bir derecenin sinüsünü ilk defa hesaplamışlardır. Şimdi tekrar karşımıza Avrupalıyı, hususiyile müsteşriki alıp soralım: Siz diyorsunuz ki, Müslümanlar bu ilimleri Yunanlılardan ve Mısırlılardan aldılar. Nerede Mısırlılarda sinüs mefhumu, nerede Mısırlılarda trigonometrik hesap mefhumu? Nerede Mısırlılarda sinüs bir derecenin kıymeti? Böyle şey yok. Ama Gıyaseddin Cemşîd, sinüs bir dereceyi bakın ne hassasiyetle hesaplamıştır: 0, 017 452 404 437 238 371. Takriben virgülden sonra 18 hane hassasiyetle sinüs bir dereceyi hesaplıyor. Bugün bu hesabı elektronik makine ile yaptığımız zaman bir rakamı şaşmıyor. Gıyaseddin Cemşîd, trigonometri cetvelini bu hassasiyetle oturup yapmıştır. Nasıl yapmış? Onların bu işi nasıl yaptıklarını düşündüğümüz zaman akıllar duruyor. Öyle metotlar karşısında hayranlıktan başka bir şey duymak mümkün değildir.

Keza bugün yine Avrupalılara "pi sayısı"nın kimin tarafından bulunduğunu sorsak, efendim pi sayısını eski Yunanlılar bulmuşlar derler. Hayır, Pi sayısını ilk defa bulan ve pi sayısının rakamlarını hassasiyetle hesaplayanlar yine Müslümanlardır. Ve yine Gıyaseddin Cemşîd'in Risâletü'l - Muhitiyye adlı kitabından bu hesabı sizlere veriyorum. Gıyaseddin Cemşîd pi sayısı için şu rakamları veriyor; 3,141592635589743 yani virgülden sonra 15 hane hassasiyetle pi sayısını doğru olarak hesaplıyor. Bugün elektronik makinelere hesaplattığımız zaman bunun hiçbir rakamının yerinden oynatamıyoruz. Çünkü asr-ı saadet gelmiştir, insanların ilmi, Müslümanların eline geçmiş ve ilim, asıl ilim olmağa başlamıştır.

Müslümanlar sadece trigonometri ve astronomi ilimlerini kurmakla kalmamışlardır. Müslümanlar bugün

okuduğumuz cebir ilmini kurmuşlardır. Müslümanlar bugün gördüğümüz bütün matematiğin esaslarını kurmuşlardır. Bakın, bizim karşımıza gelip "Biz aya gidiyoruz, yıldızlara gidiyoruz", diyen insanlardan birine, şu hesabı nasıl yapıyorsunuz? dediğimiz zaman birtakım rakamlar yazacak... Hangi rakamları yazacak? 1,2,3,...9 gibi bildiğimiz rakamları yazacak. Bu rakamların sahibi Müslümanlardır. Bu rakamların şekillerini Müslümanlar bulmuşlardır. Avrupa'nın şu rakamları Afrika ve İspanya'daki Batı Müslümanlarının kullandıkları rakamlar gibidir. Eski yazıda kullandığımız rakamlar ise Doğu Müslümanlarının kullandıkları rakamlardır. Binaenaleyh Avrupalıların kullandığı rakamların sahibi dahi Müslümanlardır.

Daha ileriye gidiyorum. Karsımızda bizi hakir görme alışkanlığı içerisinde fiyaka yapan insanların hesapları yaparken kullanmış olduğu metotları onlara verenler de Müslümanlardır. Nasıl olmuş? Bakınız, müsteşrik bize geliyor ve diyor ki, Müslümanlar eski Hindlilerden, eski Mısırlılardan ve eski Yunanlılardan ilmi almıştır. Bu nasıl ilim alıştı ki, eski Yunanda rakamlar 60 dan daha büyük değildir. Zira eski Yunanlıların kaç tane harfleri varsa o kadar da rakamları vardır. Yani harfleri bitiyor, rakamları bitiyor. Müslümanlar geliyor ve diyor ki, "bizim geniş ufku muza sizin basit kalıplarınız kifayet etmez". Biz yeni bir rakam sistemi getireceğiz. Ne getireceksiniz? Cevap olarak diyorlar ki, biz her türlü sayıyı ifade edecek bir rakam sistemi getireceğiz. Meselâ biri ele alalım. Bunu şöylece, (1) işaretiyle ifade edeceğiz. Bunu böyle yazar önüne bir nokta koyarsanız bu o zaman (10) olacak; iki tane nokta koyarsanız (100) olacak; üç tane nokta koyarsanız (1000) olacak, deyip bugünkü "aşarî" (onluk) sistem dediğimiz sistemi icat ediyorlar.

Bu sayede sonsuz sayıyı ifade etmek mümkün oluyor. Dahası var. Bu aşarî sistemi alıp getirmek suretiyle bugünkü toplama çıkarma ve bölmenin de prensiplerini koyuyorlar. Halbuki eski Yunanlılar toplama, çıkarma, çarpma ve bölmeleri yapamazlardı. Çünkü onların rakam sistemleri buna müsait değildi. Bu çeşit toplama ve çıkarmaları yapmak için çubuklarla çalışırlardı. Muhtelif boylarda çubukları uç uca eklemek suretiyle hesap yaparlardı. Nihayet Müslümanlar bunların yaptıklarını incelediler. Yetersiz bulup bu aşarî sistemi getirdiler. Bu ondalık sistem insanlığa yapılan ne büyük hizmet... Müslümanlar sadece "her şeyi size veriyoruz ama, yalnız şu bizim ondalık sisteminizi verin" deseler, ortada Avrupa'ya ait hiçbir şey kalmaz. Fakat beyler geliyorlar, diyorlar ki, bu sizin Müslümanlık dediğiniz şey gericiliktir. Hay hay biz bu gericiliğe razıyız, yalnız bizim mallarımızı bize geri verin, çıkın bizim karşımıza da "ilericilik diye biz artık ondalık sistem kullanmayacağız" deyin. Yeni bir hesap metodunu getirin de görelim sizi. Bu çeşit hesap metotlarını getirmiş ve bu çeşit ilimleri insanlığa hediye etmiş olan Müslümanlardır. Ama biz kendimizi tanımıyoruz.

Bakın, bu kadar da basit değil Müslümanların yaptıkları, Müslümanlar cebir ilmini de bulmuşlardır. Nedir bu cebir ilmi dediğimiz? Cebir ilminin kelimesi el-Câbir adlı İslâm âliminden geliyor. Avrupalılar da buna el-Câbir demeğe dilleri dönmediği için, bunun okunmasını, beceremedikleri için el-Câbir adını el-Gebra diye okurlar ve bugün İngiltere'de Almanya'da basılan bütün cebir kitaplarının üzerinde el-Gebra demek suretiyle el-Câbir'in adına izafeten bu ilmi liselerde cebir diye okuyoruz. Kim bulmuş bunları? Elbette Müslümanlar bulmuştur. Peki ne yapmıştır bu Câbir? Câbir'in yaptığı şu: Eski Yunanlıların ve Hindlilerin yaptıklarını incelemiş. Ama müsteşriklerin dediği gibi onlara sahip çıkmamış. Ya ne yapmış? Onların inceledikleri hususlara bakmış, bir takım cebir meselelerini üçgenlerle, bendesi şekillerle yaptıklarını görmüş. Çünkü cebir ilmi eski Yunanda, Mısırdaki ve eski Hit'te yoktu. Câbir birtakım büyüklükleri harflerle göstererek bugünkü cebirin esaslarını ortaya koymuştur. Bugün bizim karşımıza geçip de fiyakasını yaptıktan bu ilmin sahibi de Câbirdir... Yani cebrin sahibi de Müslümanlardır. Bir eşitliğin iki tarafına aynı miktar ilâve edilirse, çıkartılırsa, çarpılırsa veya bölünürse bu eşitlik kafiye bozulmaz diyen Câbir'dir. Câbir ne yapmış? Birinci derecedeki denklemlerin ve ikinci dereceden denklemlerin çözümünü vermiş kitabında...

Aynı zamanda üçüncü derece denklemlerinin çözümünü vermiş, ayrıca karekök de okuyan talebelerimizin çokları üçüncü dereceden denklemi çözemezler. Fakat Câbir yani Müslümanların ilimleri ilerlettiği devrin büyük bir âlimi olan el-Câbir, üçüncü dereceden denklem çözmeyi göstermiş ve hem de bütün bunların yanında küp kök almayı da göstermiştir. Bunlar öyle büyük mesafeler ki, bu mesafeleri eski basit vaziyetinden alıp da götürmek ancak Müslümanların ferasetiyle olmuştur. Efendimiz (s.a.v.) buyuruyor ki: "Müminin ferasetinden korkun. Onlar Allah'ın nuruyla bakarlar" bu bakış sadece manevi sahada olmamıştır, maddi sahada da olmuştur, İslâm âlimlerinin bu ilimlere getirdikleri disiplinleri incelediğimiz zaman aklımız durur. Bunlar bu büyük otoriteyi, bu büyük disiplini nasıl kurmuşlar, diye hayret edersiniz. Çünkü eskiden çubuklarla, şekillerle bu meselelerin çözülmesi nerede? Bu gün on asır geçmesine rağmen hâlâ Câbir'in getirdiği ilmin yerine daha iyisini getirmek mümkün olmamıştır. Hadi ilericilik yapın da görelim sizi...

Şu bizim cebirde kullandığımız sıfır mefhumunun da Müslümanlar getirmişlerdir. Bugünkü cebirin en yüksek kısımlarını gösteren limit hesapları vardır.

Müslümanlar ayrıca logaritmayı bulmuşlardır. Bugün logaritma dediğimiz cetvelleri ve logaritma mefhumunu ilk defa bulan el-Harzem adlı İslâm âlimidir.

Müslümanlar bütün bu riyaziyeyi kurmakla kalmamışlar, ayrıca tarihi, fiziği, kimyayı kurmuşlardır. Peki Müslümanlar fizikte ne yapmışlardır? Müsteşrikin dediği gibi eski Yunanlı filimin söylediğini hemen almamışlardır. Bir misalle anlatayım: Bugünkü fiziğin kurucusu İbn-i Heysem'dir. Kimdir bu İbn-i Heysem desem tabii hiç biriniz tanımıyoruz, dersiniz, içimizde çoğumuz lisede ve yüksek okulda okuduk. Fakat İbn-i Heysem'in adı dahi bize öğretilmedi. Ama İbn-i Heysem fiziğin kurucusu, fiziğin babasıdır, İbn-i Heysem ayrıca bu günkü atom ve molekül nazariyesini getiren insandır, İbn-i Heysem bu atom ve molekül nazariyesine istinaden kırılma kanunlarını bulup getiren insandır. Eski Yunanlılardan meselâ Öklit kırılma kanunu olarak demiş ki, bir prizmadan ışık kırılarak öbür tarafa geçer, Öklid'e göre ışık prizmanın bir taraftan öbür tarafına geçerken ışığın hızı kesilir ve bu kesilmiş olan hız aradaki açılarla orantılıdır, İbn-i Heysem, Öklid'in yanlış düşündüğünü, aslında açıların kendileriyle değil, sinüsleriyle orantılı olduğunu ileri sürüyor. Bu hızların kırılması bu malzemelerin yoğunluklarıyla orantılıdır, diyor. Ve bu malzemelerin içerisindeki molekül nazariyesine istinaden bu hesapları yapıp ortaya koyuyor.

Kimya ilminin kurucusu da yine Müslümanlardır. Câbir b. Hayyan kimyanın kurucusudur. O ilk defa atomun parçalanabileceğini söyleyen insandır, ikinci hicri asırda yaşamış büyük bir âlimdir. Hemen Asr-ı saadetten sonra kimya ilmine ait II incelemeleriyle bilinen Câbir b. Hayyan muazzam bir insandır. Atom nazariyesini ortaya koymuştur. Câbir b. Hayyan bugün bize kimya derslerinde okutulan Lavoisier prensibini koymuştur. Newton prensibini koymuştur. Kaç asır önce? Avrupalılardan takriben on asır önce. Câbir b. Hayyan 8. asrın insanı. Halbuki Newton prensibinden ancak 19. asırda Avrupa'da bahsedilmiştir. Câbir b. Hayyan yerçekimi kanunları koymuştur. Nereden biliyorsunuz? Yakında Almanya'da 4 ciltlik bir kitap basılıyor. Câbir b. Hayyan'ın kitabının fotokopileriyle intişar edecek. O kitabın içerisinde herkes bilmeye ve görmeye başlayacak. Avrupalılar Câbir b. Hayyan'ın kitabını 14. asırda tercüme etmişlerdir. Ama ancak 16. asırda ne olduğunu anlamışlar ve böylece Lavoisier prensibi ortaya çıkmıştır. 17. asırda öbür söylediğini anlamışlar. Gay Lussac prensibi ortaya çıkmış. Ve 19. asırda cazibe prensibini anlamışlar, böylece Newton prensibi ortaya ortaya çıkmış. Ama bunları Câbir b. Hayyan on asır önce ortaya koymuştur. Câbir b. Hayyan bütün ilim tarihinde ilk defa laboratuvar kuran ilim adamıdır, ilk defa müşahede ve deney metodunu ilme getiren insandır. Hattâ kendi laboratuvarında ilk sun'î hücreyi yapmış insandır ki Avrupalı bugün dahi onun seviyesine ulaşamamıştır. Tabii buraya gelince aklınız durur. Ama Câbir b. Hayyan Hicri 2. asırda kimya ilmini bu noktaya getiren insandır. Bugün Almanya'da Câbir b. Hayyan'ın eserleri üzerinde doktora çalışmaları yapılıyor. Fakat maalesef biz kendi insanlarımızı, bulmuş olduğu ilimleri Batılılardan aldığımız icra ve Batılılarda Müslümanların kitabını kendilerine aktarırken isim zikretmedikleri için kendi büyüklerimizin farkında değiliz.

Müslümanlar, tarihi bulmuşlar, coğrafyayı kurmuşlardır. Eskiden tarih hikâyelerden ibarettir, ilk defa İbn-i Haldun "Mukaddime" sinde tarihin bir hikâyeye ilmi olmadığını, bütün insanların, milletlerin yaşayışlarını sebepleriyle, neticeleriyle inceleyen, bunların tahlilini yapan bir ilim olduğunu belirtti ve ilk tarih kitabını yazdı. Ve yine ilk defa coğrafya haritasını çizen Müslümanlardır. Hatta Amerika'nın keşfi ilk defa Müslümanlar tarafından yapılmıştır. Müslümanların haritalarında Amerika'nın mevcudiyeti gösterilmekte idi. Biz biliyoruz ki, Amerika'yı Kristof Kolomb keşfetti. Neden böyle biliyoruz? Çünkü biz bilgilerimizi Avrupalılardan aktarıyoruz da ondan. Bakın Kristof Kolomb hakkında yeni yapılan tetkikler neleri gösteriyor: Kristof Kolomb Venediklidir. Yani ticaret gemileriyle İslâm alemiyle en fazla temasta bulunan bir yerden. Kitaplar daha ziyade Venedik'te, Ceneviz'de tercüme edilerek Avrupa'ya intikal etmiştir. Kristof Kolomb Venedik'te Müslüman kitaplarından batıya doğru gidildiği zaman yeni kıtalara rastlanacağını okumuş ve öğrenmiştir. Bundan dolayı kendisi de bu işi merak etmiş bende gidip bunu göreyim, demiş ve ilk defa Atlantik'e açılmak cesaretini göstermiştir. Kristof Kolomb Atlantik'te aylarca gidiyor fakat bir türlü karaları bulamıyor. Hattâ öyle bir noktaya geliyor ki, gemisinin içerisindeki insanlar bunaltıdan dolayı isyan etmeye kalkıyorlar. Geri döneceğiz diyorlar. Sen bilmediğin yere bizi götürüyorsun, bunun sonu çıkmaz diyorlar. Yapılan tetkikler gösteriyor ki, o gemide bulunan bazılarının hatıra defterindeki notlardan anlaşıldığına göre Kristof Kolomb şu sözleri söyleyerek isyanı bastırıyor: "Öğle çıkışmayın, böyle söylenmeyin. Ben devamlı olarak Batıya gidildiği zaman yeni karalara rastlanacağı fikrini ve bilgisini Müslümanların kitaplarından okudum. Bu karaya mutlaka varacağız. Çünkü Müslümanlar yalan söylemezler." Ve nitekim sabrediyorlar, devam edip gidiyorlar. Nihayet Amerika kıtası karşılıklarına çıkıyor.

Müslümanların tarihe, coğrafyaya, fiziğe, kimyaya, matematiğe, cebire yapmış oldukları hizmetin ardı arkası gelmez. Bundan dolayı bu ilimlerin yukarıya doğru fıskırmasında Müslümanların büyük rolleri olmuştur. Avrupalılar bu ilimleri nasıl aldı Müslümanlardan?. Birazda bu noktaya gelelim: Avrupalılar Haçlı seferlerini yaptılar ve Müslümanlardan bu ilimleri yavaş yavaş kendi lisanlarına tercüme edip öğrenmeye başladılar. Fakat başlangıçta ne olduğunu anlayamadılar. Fransızlar muhtelif seferler yapıp İspanyada bir takım İslâm şehirlerini zapt ettikleri vakit bu şehirlerdeki İslâm âlimlerinin çalışmalarının ne olduğuna akılları ermek şöyle dursun, bu kitapları toplattılar ve yaktılar. Yalnız

Kurtuba şehrinin meydanlarında otuz bin adet kitap yakılmıştır. Hülâgu Bağdat'ı istila ettiğinde Bağdat kütüphanelerindeki kitaplar, Bağdat'tan gecen Dicle ve Fırat nehirleri üzerine atıldığı zaman, bir hafta sürmüş kitapların akışı. Fransızlar İspanyayı işgal ettikleri zaman İspanya'daki bir çok İslâm merkezinde bulunan rasathanelerin ne olduğunu uzun müddet anlayamamışlar.

Ve sonra bunları anladıktan zaman Müslümanlara karşı büyük hayranlık duymuşlardır. O kadar ki daha iki asır öncesine gelinceye kadar Paris'teki Sorbon Üniversitesinde ders veren profesörler kürsüye Müslüman hocaların kıyafetiyle, sırtlarında cübbe, başlarında sarıkla çıkıyorlardı. Çünkü ilmi bu .insanlar yapmışlardı, ilim adamı olmak için bu kisveye girmek lâzım diyorlardı. Avrupa'nın İslâm ilimlerine karşı hayranlığı sadece iki asır öncesine kalmış değildir. Bugüne kadar devam edip gelmiştir. Avrupalı içtimai hayatın bir çok örneklerini de Müslümanlardan almıştır. Sırası gelmişken başka bir vakayı arz edeyim. Bir gün Almanya'da Düsseldorf şehrindeki bir iktisat müzesini geziyordum. Bu müzede çeşit çeşit bölümler var. Öyle hazırlanmış ki alt katında ev banyolarının zamanla inkişafı gösterilmiştir. Yukarı katta mesela arabaların inkişafı gösterilmiştir. Onun üstündeki katta tayyarelerin inkişafı gösterilmiştir. Yalnız tayyarelerin inkişafı için bütün bir salon tahsis edildiği halde, ev banyosunun inkişafını gösteren kısım bunun yanında çok küçük kalmaktadır. Neden? Çünkü orada ev banyosunun tarihi yok. Çünkü onlar eskiden yıkanır değillerdi. Niçin yıkanır değillerdi? Müzenin banyolar kısmının duvarına şu sözler bulunan levha asılmıştı: "Almanların meşhur filozofu Goethe bir gün banyo yaparken gözü takvime ilişti ve baktı ki, daha önceki en son yıkanışı tam bir sene önce imiş". Çok affedersiniz bugün bizde sosyetik olanlar yatağın yanına konan dolaba komidin derler. Ne dolaba bu komidin? Biz bunu Avrupalılardan almışız. Komidinin lügat manası (çok affedersiniz) içerisine lâzımlık konan dolap demektir. Niçin böyle? Çünkü Avrupalı yıkanmayı bilmez, yüz numarayı da bilmez. Nitekim Fransa'daki Versay sarayında yüz numara yoktu. Bu saraya yabancı elçiler öğleden sonra kabul edilirdi bir asır öncesine kadar. Niçin? Çünkü sabahleyin yüz numara noksanlığından hasıl olan kokular elçilerin gelmesine mani idi. Müslümanlar bütün insanlığa sadece bu müsbet ilimleri vermekle kalmamışlar, insanlığı getirip vermişlerdir. Bugün Avrupa'da gördüğümüz temizlik Müslümanlardan alınmış bir husustur. Onun için bugünkü bir Avrupalının Müslümanların karşısına çıkıp da fiyaka yapmağa, pozlu vaziyetler takınmağa hiçbir hakkı yoktur. Müslümanlar onun üstündeki hakkını isterlerse, çirliçiplak bir zavallı olarak orta yerde kalır. Çünkü kafasındaki ilmi, sırtındaki elbisenin, her türlü içtimai hayatın esaslarını Müslümanlardan almışlardır. Müslümanlık insanlığa hem maddi, hem manevi ilimleri getirmiştir.

Avrupalılar bu ilimleri anlamadan aldılar. Fakat uzun asırlar boyunca bunları yavaş yavaş anlamaya başladılar. Kendiliklerinden bir şeyler yapmak istediler. Bugünkü tıkanık noktaya geldiler kaldılar. Bu tıkanık noktadan ileriye gitmeye de güçleri yetmez. Niçin güçleri yetmez? Çünkü yukarıda belirtilen mefhumların yerine yeni mefhumlar getirebilmek için onların güçleri kâfi gelmez. Ne olacak? Ne olacağı meselesini şöyle anlatmaya çalışalım. Şöyle bir söz vardır: "insanlara temel bilgiler peygamberler tarafından getirilmiştir." Sadece manevi bilgiler değil, dinin, imanın, yapılacak ibadetlerin şekillerinin peygamberler vasıtasıyla geldiğini biliyoruz. Ama maddi ve müspet ilimlerin de Peygamberler vasıtasıyla gelmiş olduğunu hepimiz bilmeyebiliriz.

Mesela gemicilik sanayiine ait temel fikirleri Nuh (a.s) getirmiştir. Terziliği İdris (a.s), tıbbı İsa (a.s), sihirlere ait ilimleri Musa (a.s) getirmişlerdir. Peygamberlerin bunlara benzer temel fikirleri getirmesiyle bu ilmî inkişaftan yapılmıştır. İçinde bulunduğumuz âhir zamana ait bütün ilimlerin hepsinin temelini de Kuran-ı Kerim insanlara getirmiştir. Onun için bizim içinde bulunmuş olduğumuz devir, mutlaka Kuran-ı Kerim'in göstermiş olduğu yollar içerisinde kalmaya mahkûm bir devirdir.

Bugün biz feza asrında yaşadığımız söylüyoruz. Halbuki Kuran-ı Kerim'de fezaya ait ne kadar âyetler vardır. Adeta bize önümüzdeki feza devri olacağını söylemektedir. Fakat biz bunun farkında değiliz. Bütün bu ilimlerin temcileri Kuran-ı Kerim'de vardır. Fezaya gidilmekle kuran-ı Kerim arasında ne münasebet vardır, deriz. Burada muhtelif âyetlerin tefsirini yapacak değilim. Yalnız bir noktayı açıklamak istiyorum, o da şu: Daha önce ifade edildiği gibi, muhtelif formüllerin sahibi Müslümanlardır. Bu formülleri sıklığımız zaman yere düşen esans, üç damladan ibarettir. Bu esansın ne olduğunu da onlar bilmezler. Yeni mefhumlar bulmak lâzım. Bu yeni mefhumların bulunması için insanların Kuran-ı Kerim'den ışık aşmaya ihtiyaçları vardır. Efendim nasıl olacak? Bakınız bir arkadaşımızın bir makalesi var. Kendisi on sene Amerika'da profesörlük yapmıştır. Geçenlerde mühim bir noktayı anlatmıştır. Eski eserlerden bir tanesi eline geçmiş. Bu kitap meşhur Yusuf Has Hâcib'in "Kutadgu Bilig" adlı şiir kitabıdır. Yusuf Has Hâcib aslında büyük bir âlim. Biz bu zata sadece bir takım manevi şiirler yazmış bir insan gözüyle bakarsak çok hata ederiz, Kutadgu Bilig'teki bir şiirde çok hata ederiz. Kutadgu Bilig'teki bir şiirde bakın ne yazıyor; bu riyaziye profesörü arkadaşımız bu şiire dikkati çekiyor: "Ey bir olan Tanrı, bir başkası sana şerik koşulamaz; başta, her şeyden evvel ve sonda, her şeyden sonra Sensin. Yaraticı varlığına yaratılmış olanlar şahittir. Yaratılan iki, Birin hazır şahididir." Şimdi biz bunu okuduğumuz zaman diyoruz ki, Cenabı Hakka ve Onun sıfatlarına ait yazılmış manevi bir şiir. On sene riyaziye profesörlüğü yapmış olan arkadaşımız, bunu okuduğu zaman beyninden vurulmuşa dönüyor.

Niçin? Tabîî biz farkında değiliz. Bu arkadaşımız tabîî sayılara ait yazmış. 1,2,3,... dediğimiz sayılar var ya, işte bu sayılara ait kitap yazmış. Bu sayılar öyle sayılardır ki, önce bir birim varlığı kabul edilir, diğerlerinin hepsi onun tekrarıyla meydana gelir. Bunların ezelde ebette sonu yoktur. Matematikte aksiyomlar dediğimiz bir takım konular vardır, İtalyan Peano beş sene uğraşmış, tabîî sayıların aksiyomunu hazırlamak için. Bu profesör arkadaşımızda Peano'nun kitabından bu bilgileri almıştır. Tabîî sayıların aksiyomlarına bugünkü matematikçiler Peano aksiyomu diyorlar. Şimdi bu matematik profesörü arkadaşımızın İslâm Medeniyeti adlı mecmuada yazdığı makalede: "Bu aksiyomları Peano beş senede yazmış. Yusuf Has Hacip dört tane satırın içerisinde Cenabı Hakka ait manevi bir şiir yazmıştır. Fakat bu şiirde Cenabı Hakkın birliğini ifade etmek için bir zekâ eseri gösteriyor, o zekâ eseri, Peano'nun tabîî sayılar aksiyomunu ortaya koymak için gösterdiği zekâ eserinden bin kat daha keskin. Ben kitabımı tashih etmeğe mecburum. Yusuf Has Hâcib'in bu keskin zekâsı karşısında hem Peano'nun söylediklerini kabul etmeğe mecburum, hem de bu aksiyomlara artık Peano aksiyomu diyemem. Ben bu aksiyomlara Peano-yusuf Has Hacib aksiyonu demeğe mecburum. Çünkü bu zekâ eserini Yusuf Has Hacib, Peano dan dört asır önce getirmiştir."

Buraya kadar Batıdaki ilmin bugün hangi noktaya gelip tıkanıdığını belirtmeğe çalıştım. Şimdi bu son kısımda bütün bunları toplayıcı ve bizi neticeye götürücü bir hülâsa yapalım. önce bir defa su suali sormağa mecburuz: Acaba hangi sebepten dolayı bütün insanlıkta ilim yavaş yavaş ilerlerken asr-ı saadetle birden bire bugünkü mânada hakiki ilim olmaya başlıyor? Bu başlayışın kaynağı, insanlığa bu hızı veren tılsım nedir? Bu sualin cevabını Kuran-ı Kerimden başka bir şeye bağlamak mümkün mü? İnsanların ilim sahasındaki bu büyük inkişafın tılsımı dünya ve âhiret saadeti getiren Kuran-ı Kerim den başka bir şey değildir. Bugün gelip Batıdaki ilimler tıkanıdığında ona Kuran-ı Kerim'in ışıklarıyla yol bulunabilir. Onun için Kuran-ı Kerim üzerinde tetkikatı olmayan insan, müsbet ilim sahasında hakiki ilim adamı olamaz. Doğu ve Batının mukayesesini yapıyoruz bir bakıma. Çok kıymetli bir mütefekkirimizin güzel bir benzetiş var. Kendisi bir defa uzun bir konuşma yapmış, Batıdaki felsefeler ile Doğu'daki İslâm âlimlerinin düşüncelerini hülâsa ettikten sonra şu suali sormuş. Demişti ki: "Batıdaki felsefeleri size anlattım. Görüyorsunuz hep birbirlerini nakzetmişler. Descartes gelmiş, kendinden önceki bilmem falancanın nazariyesini nakzetmiş, yanlış düşünüyor demiş. Arkasından bir başka adam gelmiş, hayır Descartes öyle söylüyor ama aslı şudur demiş. Hasılı Batıdaki fikir ve düşünce silsilesi bugüne kadar hep birbirini tekzip ederek gelmişlerdir. Doğu'daki fikir silsilelerine baktığımız zaman bütün İslâm âlimleri birbirini te'yid ederek geliyor. İmam-ı Azam Hazretleri, "Peygamber efendimizin buyurdıkları gibi" diye söze başlamış. Ashab-ı Kirâm'dan birinin sözü nakledildiği zaman "falanca zatın rivayet ettiğine göre" gibi eleniyor. Muhyiddin-i Arabî hazretleri, birbirlerini te'yid ede ede konuşuyorlar. Avrupalılar ise birbirlerini tekzip ede ede konuşuyorlar. Şimdi soruyorum, dedi o arkadaş, eğer hakikaten mutlak bir hakikat varsa bu hakikat birbirlerini tekzip eden Batılıların arasında mı, yoksa birbirlerini te'yid eden Müslümanlar arasında mı? Hakikat tekzip olunur mu? Ama Batılıların işleri güçleri hep birbirlerini hep tekzip etmek. Bir hakikat var ise -ki muhakkak vardır- elbette İslâm âlimlerinin getirdiklerinin içindedir." ilim âlemine yukardan bakış yaptığımız zaman Doğu ile Batı'nın mukayesesinde manzara sudun Batı'daki insan gözleri kapalı nereye gideceğini bilemiyor. Ellerinde bir takım hakikatleri arıyor, tutuyor, fakat bu değildir, diyor, öbürünü tutuyor, bu değildir diyor. Batı'daki ilim adamlarının hali budur. Doğu'daki ilim adamının hali bundan tamamen farklıdır. O ilim sarayının içine iman anahtarıyla giriyor. Kuran-ı Kerim'den almış olduğu ilhamlarla onun her tarafını aydınlatarak dolaşıyor, öğreniyor, öğretiyor. Bu itibarla ilim, bu devrin ilmi, Müslümanlar tarafından getirilmiş olan ilimdir. Bizim karşımıza geçip de, Batıda şu vardır, bu vardır diye kimse konuşmasın. Biz ve Batılılar için tek çıkar yol İslâmlaşmaktır. Bunu sadece hamd edeceğimiz imanımızdan dolayı söyleyemiyorum. Müsbet ilimler sahasında senelerce çalışmış bir kardeşiniz olarak şunu söyleyeyim ki bütün müsbet ilimler gelmiş tıkanmıştır. Bu tıkanıklıktan dışarıya çıkmanın yolunu, bütün her türlü maddî ve manevî düşünce sistemimle mutlak surette inanıyorum ki, ancak Kuran-ı Kerim'den almış olduğumuz ışıkla bulabiliriz.

Sözlerimi şu âyeti kerimenin duasıyla bitiriyorum:

"Rabbim, benim ilim ve anlayışımı arttır ve beni salihler zümresine ilhak et" {AMİN}